

TUTKIMUSRAPORTTI

VIHTI

Enäranta (Härköilä) Nissoila

Historiallisen kylänpaikan arkeologinen koekaivaus

8.-11.7.2013

AKDG3255:13

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

SALLA PÄRSSINEN

Tiivistelmä

Vihdin Enärannan tontilla 298-1 toteutettiin koekaivaus kesällä 2013, sillä tontti on osa keskiaikaiseen Härköilän kylään kuulunutta Nissoilan tilaa (mj.rek.tunnus 1000014517). Asemakaavassa N144 rivitaloalueeksi varatun tontin rakentaminen on tarkoitus aloittaa heti selvitysten valmistuttua. Vanhojen karttojen mukaan tontti on ollut lähinnä peltona. Tontilla sijainnut 1800-luvulla rakennettu hirsitalo tuhoutui tulipalossa vuonna 2008. Koekaivauksessa paljastui hirsitalon jäännösten lisäksi pihatielle ja pihamaalle tuotu hiekkakerros. Pihamaalta löydettiin myös kivi- ja puurakenne, jotka vaikuttavat hiekkakerroksen kanssa samanaikaisilta tulipalossa tuhoutuneen hirsitalon kanssa. Ajoitusta antavia löytöjä ei kaivauksessa paljastunut. Mikään rakenne tai löytö ei viitannut jatkotutkimuksen tarpeeseen. Alue saatiin tutkittua melko hyvin eikä mikään viitannut 1800-lukua vanhempiin jäännöksiin.

Sisällysluettelo

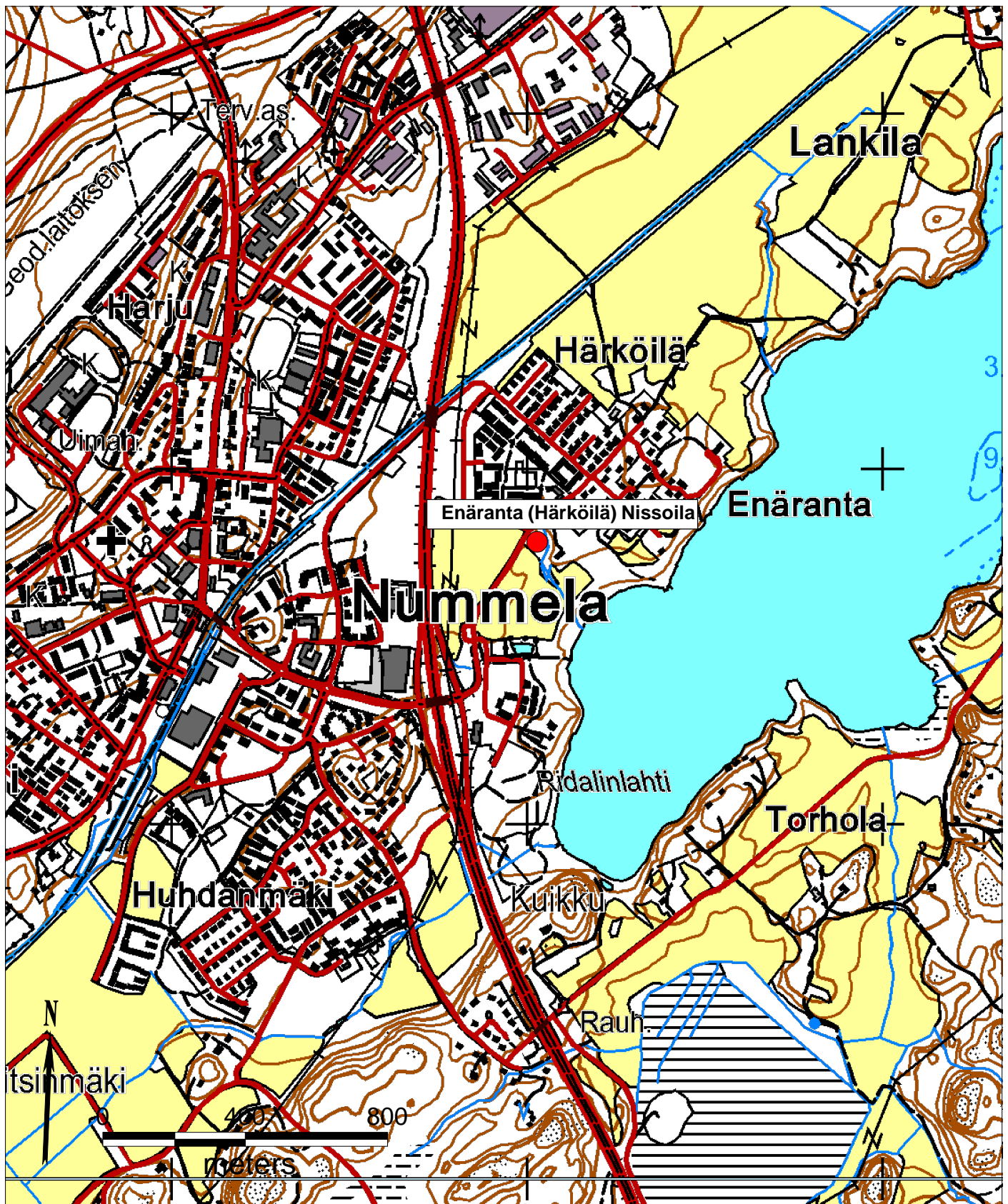
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
Sijaintikartta	3
1. Johdanto	4
2. Tutkimushistoria ja käytetty lähdeaineisto	5
3. Tutkimusalueen kuvaus ja rajaus.....	7
4. Koekaivaus.....	8
4.1. Koekaivauksen kulku.....	9
4.1.1. Kaivanto 1 (pihatie)	9
4.1.2. Kaivanto 1 (piha-alue)	9
4.1.3. Kaivanto 2.....	12
4.1.4. Kaivanto 3.....	12
4.1.5. Kaivannot 4 ja 5.....	12
4.2. Havainnot ja tulkinnat.....	12
5. Yhteenveto	13
Lähteet ja kirjallisuus.....	15
Digikuvaluettelo.....	16
Karttaluettelo	16
Kartat 1-5.....	17
Liite 1 Luettelo poistetuista löydöistä	
Liite 2 Kuvataulu poistetuista löydöistä	

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohteen nimi:	Vihti Enäranta (Härköilä) Nissoila (mj.rek.tunnus 1000014517)
Kohteen ajoitus ja tutkimuksen laatu:	Historiallisen kylänpaikan koekaivaus/ tarkkuusinventointi
Kenttätyönjohtaja:	FM Salla Pärssinen
Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Kenttätyöaika:	8.-11.7.2013
Tutkitun alueen laajuus / tutkimusalueen kokonaislaajuus:	152m ² /2153m ²
Tutkimusten tilaaja/rahoittaja:	Vihdin kunta
Kunta/kaupunki, kylä/kaupunginosa, tontti:	Vihti, Nummela, Enäranta, tontti 298-1 (927-406-3-422)
Maanomistaja:	Vihdin kunta
Peruskarttalehti/-lehdet:	L4123 (ETRS-TM35FIN) ja 204105 (KKJ)
Tutkimusalueen sijaintikoordinaatit:	P 6691795/ I 353028 (ETRS-TM35FIN)
Aikaisemmat tutkimukset ja tarkastuskäynnit:	Johanna Enqvist & Veli-Pekka Suhonen 2009, Museovirasto, tarkastus. Esa Mikkola, Vihti -Kirkonkylä, Ojakkala ja Nummela: Kaava-alueiden arkeologinen inventointi 2012, Museovirasto.
Kertomukseen liittyvien kuvien numerot:	AKDG3255:1-14
Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopiot:	Vihdin kunta

Sijaintikartta

Mittakaava 1: 15 000

(ETRS-TM35FIN) P. 6691795 / I. 353028

Copyright Maanmittauslaitos 2013

● Tutkimuskohteen sijainti, Vihti Enäranta (Härkölä) Nissoila (mj.rek.tunnus 100014517)

1. Johdanto

Vihdin kunnan Enärannan asemakaavassa (kaava N144) tontti 298-1 on varattu rivitaloalueeksi. Vihdin kunta on tehnyt myyntipäätöksen kyseisestä tontista ja tontin rakentaminen on tarkoitus aloittaa heti selvitysten valmistuttua. Tontti on osa keskiaikaiseen Härköilän kylään kuulunutta Nissoilan tilaa (mj.rek.tunnus 1000014517). Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osasto on lausunnossaan (dnro 352/304/2012) edellyttänyt Enärannan asemakaavan N144 tontilla sijaitsevan Nissoilan kiinteän muinaisjäännöksen tutkimista ennen rakentamista. Historiallisten lähteiden, kuten vanhan kartta-aineiston, perusteella kyseisen tontin alue oli lähinnä peltoa mutta oli kuitenkin odotettavissa, että alueella olisi säilynyt joitain historialliseen aikaan ajoittuvia jäännöksiä. Osa tähän keskiaikaiseen Nissoilan tilaan kuuluneesta tontista lienee jo tuhoutunut lähiaikoina tehdyn katuverkoston rakentamisen yhteydessä. Tontilla oli myös sijainnut vanha hirsirakennus, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 2008. Koekaivauksilla haluttiin selvittää tontin muinaisjäännösten säilyneisyys ja mahdollinen jatkotutkimuksen tarve.

Koekaivaukseen varattiin neljä päivää ja tutkimusten kustannuksista vastasi hankkeen toteuttaja eli Vihdin kunta. Tutkimuksen toteutti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut ja koekaivauksen suorittivat tutkija Salla Pärssinen (FM), apulaistutkija Eeva Pettaý (HuK) ja tutkimusavustaja Päivi Jantunen (HuK). Lisäksi Eeva Pettaý vastasi löytyneiden rakenteiden piirtämisestä ja koeojien ja –kuoppien sijaintitietojen mittaamisesta. Päivi Jantunen puolestaan huolehti löydöistä ja kuvien viemisestä Webmuskettiin. Kenttätöitä tehtiin 8.-11.7.2013 ja koekaivaukseen liittyvät jälkityöt valmistuivat syyskuussa 2013. Tontin kokonaispinta-ala oli 2153 m² ja koekaivauksessa saatiin tutkittua siitä 152 m² alue. Kaivausalue avattiin koneellisesti ja käytössä oli 3 tn kumitelallinen kaivinkone, jonka kauha oli metrin leveä. Välineistön säilytykseen ja taukotilaksi vuokrattiin biomaja. Koekaivauksen löydöistä tehtiin poistetut löydöt -luettelo ja kuvataulu, jotka ovat liitteinä 1 ja 2. Muinaisjäännöksistä otetut digitaalikuvat on luetteloitu Webmuskettiin numeroilla AKDG3255:1-14. Koekaivauksesta tiedotettiin infotaululla, joka asetettiin kaivauspaikan lähistölle.

Helsingissä 23.10.2013

Salla Pärssinen, FM

2. Tutkimushistoria ja käytetty lähdeaineisto

Härköilän keskiaikainen kylätontti sijaitsee Enäjärven lounaisrannan lähellä. Tontti 298-1 on osa Härköilän kylään kuulunutta Nissoilan tilaa. Tutkimuskirjallisuudessa käytetään tilasta kirjoitusmuotoa ”Nissola” kun taas Pitäjänkartasto (kuva 1) käyttää termiä ”Nissala”. Käytän tässä tutkimuskertomuksessa muinaisjäänösrekisterin mukaista termiä Nissoila. Vanhin Härköilän kylään liittyvä asiakirja on vuodelta 1433 ja siinä ratkotaan Espoon käräjillä rajariitaa Härköilän ja Palajärven kylien välillä. 1500-luvun lopulla Härköilän kylässä tiedetään sijainneen viisi taloa: Nissoila, Hemmilä, Tuusa, Seppä ja Rosti. 1700-luvulla Nissoila oli Palajärven rusthollin augmenttitalo, joka maksoi rusthollille veroa ratsuväen ylläpitoon. Härköilän kylässä suoritettiin 1700-luvulla isojako, joka päättyi vuonna 1786. Viljelysmaat jaettiin kuitenkin jo vuonna 1775. Isojakoissa olivat mukana kaikki edellä mainitut viisi kantataloa. Nissoilan kantatalo halottiin kahtia isojaon järjestyksessä vuonna 1890, jolloin toinen puolikas jäi vanhalle kylätontille ja toinen osatalo Uusitalo perustettiin tilan metsäalueille Kypärijärven lähelle. Tilan maista on myös myöhemmin lohkottu tontteja useina eri ajankohtina.¹ Tontista 298-1 erillään sijaitseva nykyinen Nissoilan päärakennus on rakennettu vuonna 1911 ja se edustaa ns. rakennusmestarijugendia. Taloa remontoitiin muun muassa 1960-luvulla, jolloin se vuorattiin mineriittilevyillä. Vuoraus peitti alleen koristeet, joissa oli vaikutteita jugendista. 1960-luvulla lisättiin myös talon takasivulle parveke. Tilaa käytettiin kotitalous- ja maatalousalan harjoittelutilana. Tilalla harjoitettiin myös omenanviljelyä ja siellä toimi lisäksi kauppuutarha. Tilaan kuuluvia rakennuksia olivat myös 1800-luvun lopussa rakennettu aitta, päärakennuksen pihapiirin liiterirakennus ja navetta 1910-luvulta, puutarhurin asuinrakennus ja sauna 1940-luvulta sekä ns. Suomelan rakennus 1800-luvun alusta, muonamiehen asuinrakennus, viljankuivaamo ja vajarakennus.² Nissoilan päärakennus sijaitsee tutkimuskohteena olevan tontin koillispuolella reilun sadan metrin päässä (kuva 2). S. Broteruksen vuoden 1700 Härköilän kylää kuvaavassa kartassa on kuvattu viisi taloa sekä kylän pellot ja niityt (kuva 3). Kuvaan on ympäröity punaisella kaivausalueen arvioitu sijainti Eeva Pettaýn asemoimana.

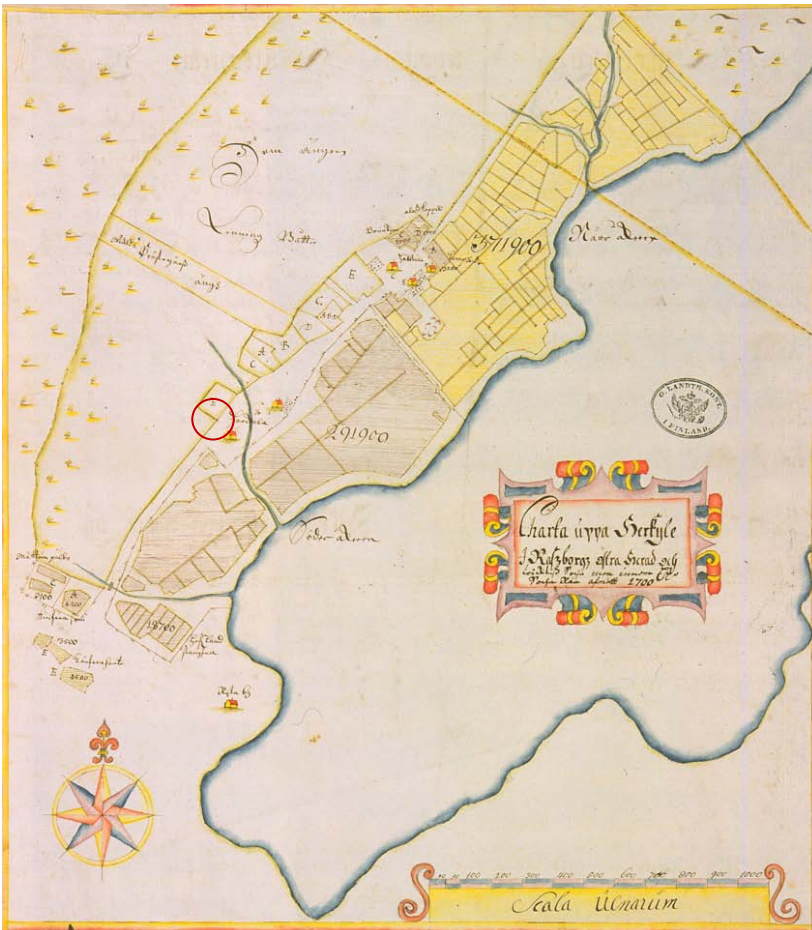
Kuva 1. Ote pitäjänkartasta. MMH, Pitäjänkartasto. Vihti (2041 05 la.*-/-). Arkistolaitos, digitaaliarkisto.

¹ Hurme, Eija 2012, s. 68–69

² Hurme, Eija 2012, s. 78; Siivola, Suvi 2009, s. 9-10; Vihdin kulttuurihistorialliset rakennukset ja alueet 1982, s. 56

Kuva 2. Nissoilan nykyinen päärakennus lounaasta päin kuvattuna. AKDG3255:14. Kuva: Salla Pärssinen

Kuva 3. S. Broteruksen vuoden 1700 Härköilän kylää kuvaava kartta. KA/MMH b51 4/1-2. Arkistolaitos, digitaaliarkisto. Tutkimuskohteen sijainti on ympäröity punaisella.

Kohde on tarkastettu vuonna 2009 virkatyönä Johanna Enqvistin ja Veli-Pekka Suhosen (Museovirasto) toimesta liittyen Nummelan Enärannan asemakaavoitukseen. Tarkastuksen yhteydessä rajattiin todennäköisimmin säilynyt osa kylätontista ja se on merkitty kaavaan sm-alueena. Vuonna 2012 Esa Mikkola (Museovirasto) teki Kirkonkylän, Ojakkalan ja Nummelan asemakaava-alueen inventoinnin. Tuossa inventoinnissa havaittiin kaavaan merkityllä sm-alueella tehdyn uutta katuverkostoa. Kohteen arvioitiin tuhoutuneen suurimmaksi osaksi tuon rakentamisen aikana. Tontille 298-1 ei tehty tarkastuksen eikä inventoinnin yhteydessä koekuoppia.

3. Tutkimusalueen kuvaus ja rajaus

Tontin 298-1 luonnonympäristö on puutarhamainen. Siellä kasvaa vanhoja omenapuita, saarni, koivuja sekä 1980-luvulla istutettuja syreenejä. Maaperä on savea. Tontin puita ei kaadettu kaivauksen yhteydessä. Tontilla on sijainnut vanha hirsirakennus. Kyseessä on 1800-luvun alussa rakennettu ns. Suomelan rakennus, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 2008.³ Koekaivauksessa keskityttiin tutkimaan tuhoutuneen rakennuksen piha-alueita. Rakennuksen kohdalla oli niin paljon modernia purkujätettä, ettei kaivausta ollut järkevää jatkaa pidemmälle siltä kohdin. Tontti on aiemmin ulottunut laajemmalle alueelle, hiljattain rakennetun Tuusanrantatien toiselle puolelle lähistöllä kulkevalle purolle asti. Kuvassa 4 näkyy nykyinen tontti ja sen edessä menevä uusi Tuusanrantatie. Tontilla kulkevat johdot ja kaapelit sekä puutarhamainen kasvillisuus vaikuttivat osaltaan koeojien ja -kuoppien sijainnin valintaan. Tontin eteläpuoleinen alue on kokonaan mylätty uuden katuverkoston rakennuksen yhteydessä ja jätetty aukeaksi puistoksi.

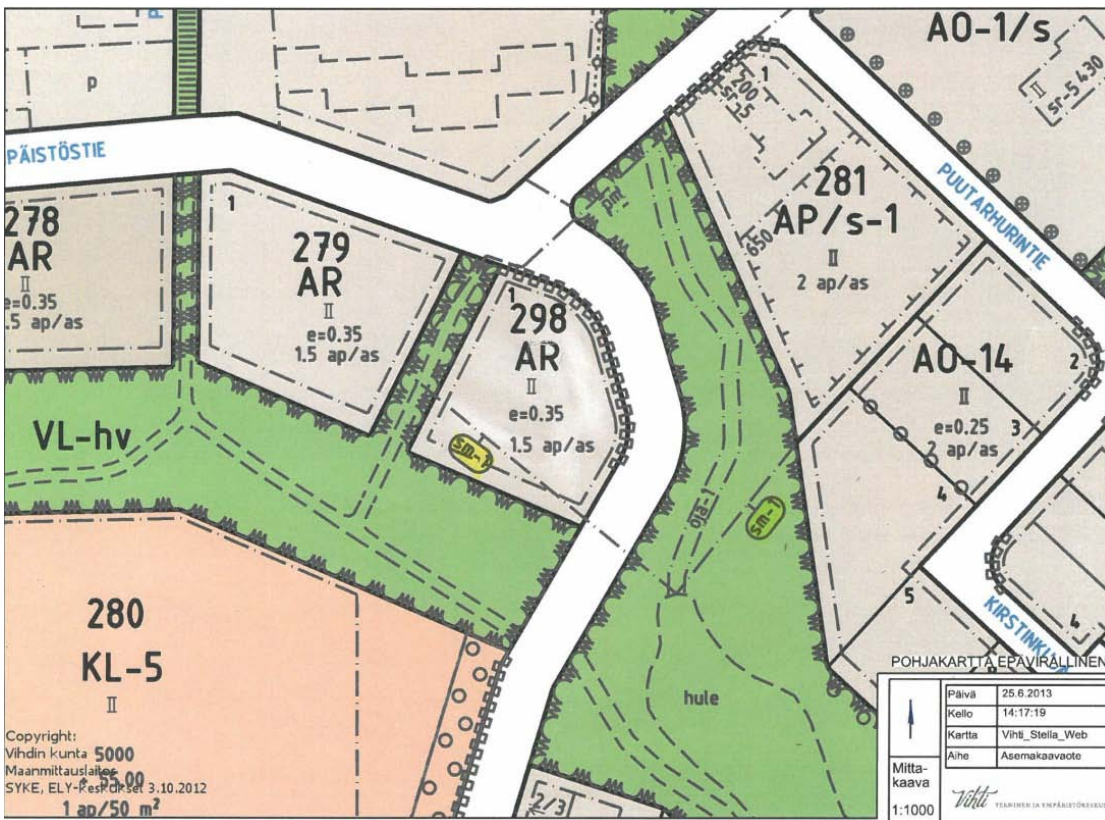

Kuva 4. Tontti 298-1 ja sen edessä kulkeva uusi Tuusanrantatie idästä päin kuvattuna. AKDG3255:2. Kuva: Salla Pärssinen

³ Suullinen tiedonanto Maija ja Outi Huitu 8.7.2013; Siivola Suvi 2009, s. 3 ja 9-10; Siivola, Suvi 2010; Asemakaavakartta N144

4. Koekaivaus

Koekaivauksen kaivannot ja niissä havaitut rakenteet kuvattiin digitaalisesti ja niiden sijaintitiedot mitattiin VRS-GPS Topcon GRS-1 – laitteella. Mitatut koordinaatit ovat ETRS-GK24-järjestelmässä ja myös raportissa ilmoitetut koordinaatit ovat samassa koordinaattijärjestelmässä. Korkeusjärjestelmä oli Vihdin kunnan käyttämä N60. Sääolosuhteet kenttätöiden aikana vaihtelivat aurinkoisesta sateiseen. Löytöjä ei otettu talteen. Löydöistä muutama otettiin tarkempaan tarkasteluun ja niiden tiedot löytyvät poistetut löydöt luettelosta ja -kuvataulusta (liite 1 ja 2). Koekaivauksessa avattiin 152 neliömetrin alue. Yleiskartassa näkyy kaivauksessa tutkitut alueet (kaivannot 1-5) sekä palaneen hirsirakennuksen sijainti mustalla katkoviivalla (kartta 1). Karttaan on merkitty oranssilla katkoviivalla tontin rajat, eikä siinä siis näy tontilla olevan muinaisjäännösalueen rajoja. Muinaisjäännösalue ei kata aivan koko tonttia mutta kulkee kuitenkin lähes tontin rajojen mukaisesti. Kartassa 2 on puolestaan kuvattu kaivantojen 1-5 korkeudet (m mpy). Kuvassa 5 on Vihdin kunnan epävirallinen pohjakartta, jossa muinaisjäännösalue (sm-alue katkoviivoilla) erottuu tontilla 298-1 suhteessa uuteen katuverkoston.

Kuva 5. Vihdin kunnan epävirallinen pohjakartta, jossa tontilla 298-1 muinaisjäännösalue erottuu katkoviivalla.

4.1. Koekaivauksen kulku

Koeojat ja -kuopat avattiin ja modernit kerrokset poistettiin konekaivulla. Konekaivu keskeytettiin rakenteiden kohdalla. Rakenteet kaivettiin käsikaivuna lapioilla ja lastoilla. Rakenteiden R3-R6 ja yksiköiden Y1-Y5 sijoittuminen tutkimusalueelle on kuvattu kolmessa eri dokumentointitasossa kartoissa 3-5.

4.1.1. Kaivanto 1 (pihatie)

Pihatieltä löytyi heti pintamaan poiston jälkeen tulleesta vaaleanharmaasta resentistä hiekkakerroksesta kivireunus (R1). Kivireunus erotti hiekan ja sen toisella puolella esiintyneen mullan. Tämä tulkittiin viimeimmän pihatien pohjaksi. Koska kyseessä oli melko pinnassa ollut selkeästi moderni rakenne, ei tätä dokumentoitu tarkemmin. Tämän noin 18 cm paksun resentin hiekkakerroksen alta paljastui noin 14–18 cm paksu vaaleanruskea/oranssinkeltainen laikukas hiekkakerros (Y2), joka jatkui pihamaalla aina vuonna 2008 palaneen hirsitalon luokse. Hiekan alta tuli puhdas savi (Y5). Kuva 6 on otettu vaaleanruskean/oranssinkeltaisen hiekkakerroksen tultua esiin. Tässä kerroksessa kaivannon poikki kulki myös kova laastin ja tiilensekainen ilmiö (R5), jonka päällä on mahdollisesti ollut kaatunut puu.

Kuva 6. Kaivanto 1, pihatie itään päin kuvattuna. Taustalla Päivi Jantunen. AKDG3255:6. Kuva: Salla Pärssinen

4.1.2. Kaivanto 1 (piha-alue)

Tontin pihamaalla pintamaan poiston jälkeen paljastui tummanharmaa purkukerros, josta löytyi modernia tiiltä, ikkunaliasia, rautaromua, muovia ja keramiikkaa (Y3). Piha-alueella kaivettiin pihatietä laajemmalla alueella ja siitä paljastui vierekkäin kivirakenne (R3 ja R6) sekä puurakenne (R4), joka koostui keskenään samansuuntaisista huonokuntoisista puista, mahdollisesti (pyörö) hirsistä. Rakenteet esiintyvät kuvassa 7.

Kuva 7. Kuvassa vasemmalla kivirakenne (R3 ja R6) sekä oikealla puurakenne (R4) kuvattuna pohjoiseen päin.
AKDG3255:10. Kuva: Salla Pärssinen

Kivirakenne (R3) koostui nurkan muodostavasta kahdesta seinästä, joista toinen kulki itä-länsisuunnassa ja toinen pohjois-eteläsuunnassa. Nurkassa oli iso kulmakivi. Seinät muodostuivat kivistä ja niiden päällä oli puuta ja paksu palokerros (Y1) rakenteen seinämien sisäpuolella. Kivien tasossa rakenteen ulkopuolella oli vaaleanruskea/oranssinkeltainen hiekka (Y2). Kivirakenteen sisällä pohjoispuolella oli epämääräinen pienemmistä kivistä muodostuva keskittymä, mahdollisesti romahtanut uuni (R6). Rakenteessa R6 oli sekä palaneita että palamattomia kiviä ja lisäksi palamatonta luuta, vihreää ikkunalasia, lasiastioiden paloja, punasaviastian reunapala sekä hajonnutta palamatonta ja palanutta puuta. Aivan R6 reunasta löytyi liitupii-pun varren katkelma. R6 yhteydessä oli myös tiilimurskaa sisältänyt kasauma. Esille saatu rakenne R3 vaikutti rakennuksen pohjalta. Rakenne jatkui vielä länteen päin, mutta emme laajentaneet kaivausta enää sinne, koska päällä kasvaa vanha omenapuu. Rakenne loppui R6:n muodostamaan kivikasaumaan pohjoispuolella. Kivirakenteen (R3) sisälle tehtiin myös koeoja. Kivirakenteen sisäpuolella länsiprofiilissa erottui harmaan modernin kerroksen jälkeen ohut n. 2 cm palokerros (Y1), n. 5 cm vaaleanruskea/oranssinkeltainen hiekka (Y2), n. 5 cm toinen palokerros ja sen alla ohut n. 2cm laastikerros ja sen alla puhdas savi (Y5). Rakenteen R3 keskiosassa, (kohdasta josta R6 alkaa) erottui pohjoisprofiilissa puolestaan modernin kerroksen jälkeen selkeä n. 10 cm palokerros (Y1) ja sen alta tuli puhdas savi (Y5). Kaikki rakenteet jätettiin paikoilleen. Rakenteet R3 ja R6 ovat kuvassa 8.

Kuva 8. Kuvassa kivirakenne (R3) ja sen sisäpuolella kuvan etuosassa pienemmistä kivistä muodostuva keskittymä (R6) etelään päin kuvattuna. AKDG3255:12. Kuva: Salla Pärssinen

R4 (kuva 9) rakenteen hirret olivat jo osittain tuhoutuneet, mutta niiden leveys saatiin suunnilleen mitattua. Leveys vaihteli 19–26 cm välillä. Hirret kulkivat 6 rivissä suunnilleen pohjois-eteläsuuntaisesti ja niistä kolmesta keskimmäisestä puuttui osa keskivaiheilla. Lisäksi rakenteen eteläosassa yksi hirsi oli kokonaan hiiltynyt. Puiden päällä ja välissä oli laikkuina harmaata savea (Y4). Hirsien keskelle niiden katkeamiskohtaan tehtiin pieni koeoja, josta ilmeni, että hirsien alta tuli puhdas savi. Hirsien päällä on saattanut olla jokin rakenne, josta ei enää ollut jäljellä mitään viitteitä. R4:n yhteydestä löytyi kaksi fajanssin palaa, lasitetun punasaviastian pala, liitupiipun varren katkelma, muutama lasiastian pala sekä rautanauvoja.

Muutama vuosi sitten tulipalossa tuhoutuneen hirsirakennuksen palo-/ purkukerros oli myös selkeästi erottavissa heti pintamaan poiston jälkeen (hiiltä ja palanutta puuta, rautaromua, lasia, katto- ja muuritiiliä, kaakelia, muovia). Rakennuksen perusta tuli esille pohjoisreunalla. Kaivua ei tällä kohdin jatkettu, sillä modernia purkujätettä oli niin paljon. Tätä kohtaa kaivannosta ei myöskään dokumentoitu tarkemmin.

Kuva 9. Puurakenne R4 kuvattuna pohjoiseen päin.
AKDG3255:7. Kuva: Salla Pärssinen

4.1.3. Kaivanto 2

Tuhoutuneen hirsirakennuksen eteläpuolelle tehtiin myös koeoja, jossa näkyi vain talon purkukerrosta ja runsaasti hajonnutta tiiliä. Kaivua ei jatkettu tällä kohtaa, sillä modernia purkujätettä oli niin paljon.

4.1.4. Kaivanto 3

Tontin koilliskulmaan tehtiin koekuoppa, josta löytyi vain saven sekaista modernia ainesta ja pohjalta paljastui moderni musta johto (vesijohto tai kaapeli), jota ei ollut merkitty saamiimme johtokarttoihin. Johto säilyi vahingoittumattomana. Kaivua ei jatkettu tällä kohtaa.

4.1.5. Kaivannot 4 ja 5

Tontin lounaispuolelle tehtiin kaksi koekuoppaa koneellisesti. Niissä ei ilmennyt hiekkakerrosta ja niistä löytyi vain muutamia moderneja löytöjä, fajanssia ja lasia. Pintakerros oli noin 15cm ja kulttuurikerros samoin noin 15cm. Sen jälkeen alkoi puhdas savikerros.

4.2. Havainnot ja tulkinat

Kaivauksessa paljastui modernien kerrosten alta piha-alueelle tuotu vaaleanruskea/oranssinkeltainen hiekkakerros (Y2), joka mahdollisesti liittyy vuonna 2008 tulipalossa tuhoutuneen hirsirakennuksen rakennusvaiheeseen eli hiekka lienee tuotu paikalle aikaisintaan 1800-luvulla. Muualla tontille tehdyissä koekuopissa

ei esiintynyt hiekkakerrosta, joten hiekka on todennäköisesti tuotu pihaa varten. Hiekan seasta ei tullut ajoittavia löytöjä.

Rakenteet R3 ja R4 liittyvät myös hirsitalon rakentamisvaiheeseen eli 1800-luvulle tai myöhempään aikaan. Pihalle tuotu vaaleanruskea/oranssinkeltainen hiekka vaikutti samanaikaiselta rakenteiden kanssa. Rakenne R3 oli palokerroksista päätellen palanut kahteen otteeseen. R6 on mahdollisesti tehty myöhemmin kuin R3 ja mikäli hiekka on alun perin peittänyt koko rakenteen, on se mahdollisesti poistettu R6 kohdalla sitä rakennettaessa. Vihdin kunnan tekemässä selvityksessä⁴ on valokuva Suomelan rakennuksesta mutta kuvassa ei ole vuosilukua tai ilmansuuntaa, mistä kuva on otettu. Kuvassa erottuu punaisen hirsirakennuksen oikealla puolella jokin harmaa rakennus, joka voisi olla jokin varasto- tai saunarakennus. Tämä voisi olla rakenteiden R3/R6 ja R4 kohdalla kuvaussuunnasta riippuen. Kuvasta ei myöskään pysty hahmotamaan sitä kuinka kaukana harmaa rakennus sijaitsee punaisesta hirsirakennuksesta. Informanttien mukaan taloon kuulunut saunarakennus olisi sijainnut kauempana jääden uuden Tuusanrantatien toiselle puolelle eivätkä informantit osanneet sanoa, mitä rakenteiden R3 ja R4 kohdalla olisi aiemmin voinut olla.⁵

Mitään selkeää ajoitusta antavia esineitä ei löytynyt. Muutama liitupiipun varren pala viittaa mahdollisesti 1800-lukuun, mutta muu löytöaines oli melko modernia. Toinen liitupiipun varren pala löytyi hirsien ja hiekan seasta (R4) ja toinen kivirakenteen (R3) sisäpuolelta aivan R6 reunasta. Löytöjen joukossa oli myös muutama fajanssin pala, mutta niidenkään perusteella ei voida antaa ajoitusta.

5. Yhteenveto

Vihdin Enärannan tontilla 298-1 toteutettiin koekaivaus kesällä 2013, sillä asemakaavassa N144 rivitaloalueeksi varatun tontin rakentaminen on tarkoitus aloittaa heti selvitysten valmistuttua. Tontti on osa keskiaikaiseen Härköilän kylään kuulunutta Nissoilan tilaa (mj.rek.tunnus 1000014517). Vanhojen karttojen mukaan tontilla on sijainnut lähinnä peltoa, mutta oli kuitenkin odotettavissa, että alueella olisi säilynyt joitain historialliseen aikaan ajoittuvia jäännöksiä. Osa tähän Nissoilan tilaan kuuluneesta tontista lienee tuhoutunut lähiaikoina tehdyn uuden katuverkoston rakentamisen myötä. Tontilla sijainnut vanha 1800-luvulla rakennettu hirsitalo tuhoutui tulipalossa vuonna 2008.

Tontin 298-1 luonnonympäristö on puutarhamainen ja maaperä savea. Koekaivauksessa avattiin yhteensä 152 neliömetrin alue. Tontin puusto ja tontilla sijainneiden johtojen ja kaapeleiden paikat vaikuttivat koeojien- ja kuoppien paikkojen valintaan. Kaivauksessa paljastui pihatielle ja pihamaalle tuotu hiekkakerros. Lisäksi pihamaalta löydettiin kivi- ja puurakenne, jotka todennäköisesti olivat samanaikaisia tulipalossa tuhoutuneen hirsitalon kanssa. Rakenteet sijaitsivat vierekkäin ja ne jätettiin paikoilleen. Kaivauksessa avattiin myös jonkin verran vanhan hirsirakennuksen paikalla ollutta aluetta, mutta runsaan modernin purkujätteen vuoksi nuo kaivannot jätettiin kesken eikä niitä dokumentoitu tarkemmin. Lisäksi tontin koillis- ja luo- teispuolille avattiin yhteensä kolme koekuoppaa. Näistä ei paljastunut rakenteita eikä juurikaan esinelöytöjä. Kaikki kaivannot peitettiin kaivauksen lopussa.

---

⁴ Siivola, Suvi 2009, s. 14

⁵ Suullinen tiedonanto Maija ja Outi Huitu 8.7.2013.

Tutkimuksissa ei tullut esiin mitään ajoitusta antavia löytöjä. Mikään rakenne tai löytö ei mielestäni viitanut jatkotutkimuksen tarpeeseen. Alue saatiin tutkittua melko hyvin eikä mikään viitannut 1800-lukua vanhempiin jäännöksiin.

Lähteet ja kirjallisuus

Painamattomat lähteet:

Mikkola, Esa 2012. Vihti Kirkonkylä, Ojakkala ja Nummela: Kaava-alueiden arkeologinen inventointi. Museovirasto. Museoviraston arkisto.

Kirjallisuus:

Hurme, Eija 2012. Vihdin astutushistoriaa, kulttuurimaisemaa ja vanhaa rakennuskantaa. Inventointitiedosta koonnut Eija Hurme, toimituskunta Pentti Kurunmäki et al. Vihdin rakennuskulttuurisäätiö, Vihti.

Vihdin kulttuurihistorialliset rakennukset ja alueet 1982. Vihdin kunta.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1700: Charta uppa Herkyle. KA/MMH (b51 4/1-2). Arkistolaitos, digitaaliarkisto.

Vihdin pitäjänkartta. MMH Vihti (2041 05 la.*-/--). Arkistolaitos, digitaaliarkisto.

Verkkolähteet:

Siivola, Suvi 2009. Kaava N144 Enärannan eteläosan asemakaava, Perusselvitykset ja tavoitteet.

http://www.vihti.fi/palvelut/kaavoitus/ajankohtaista_kaavoituksesta/prime100.aspx, luettu 18.9.2013

Siivola, Suvi 2010. Kaava N144 Enärannan eteläosan asemakaava ja asemakaavan muutos, Asemakaavan selostus.

http://www.vihti.fi/palvelut/kaavoitus/ajankohtaista_kaavoituksesta/prime100.aspx, luettu 18.9.2013

Asemakaavakartta N144, Ympä 14.9.2010.

http://www.vihti.fi/palvelut/kaavoitus/ajankohtaista_kaavoituksesta/prime100.aspx, luettu 18.9.2013

Muut lähteet:

Suullinen tiedonanto, Maija ja Outi Huitu 8.7.2013. Informantit ovat asuneet tontilla 298-1 sijainneessa hirsitalossa 1980-luvulla.

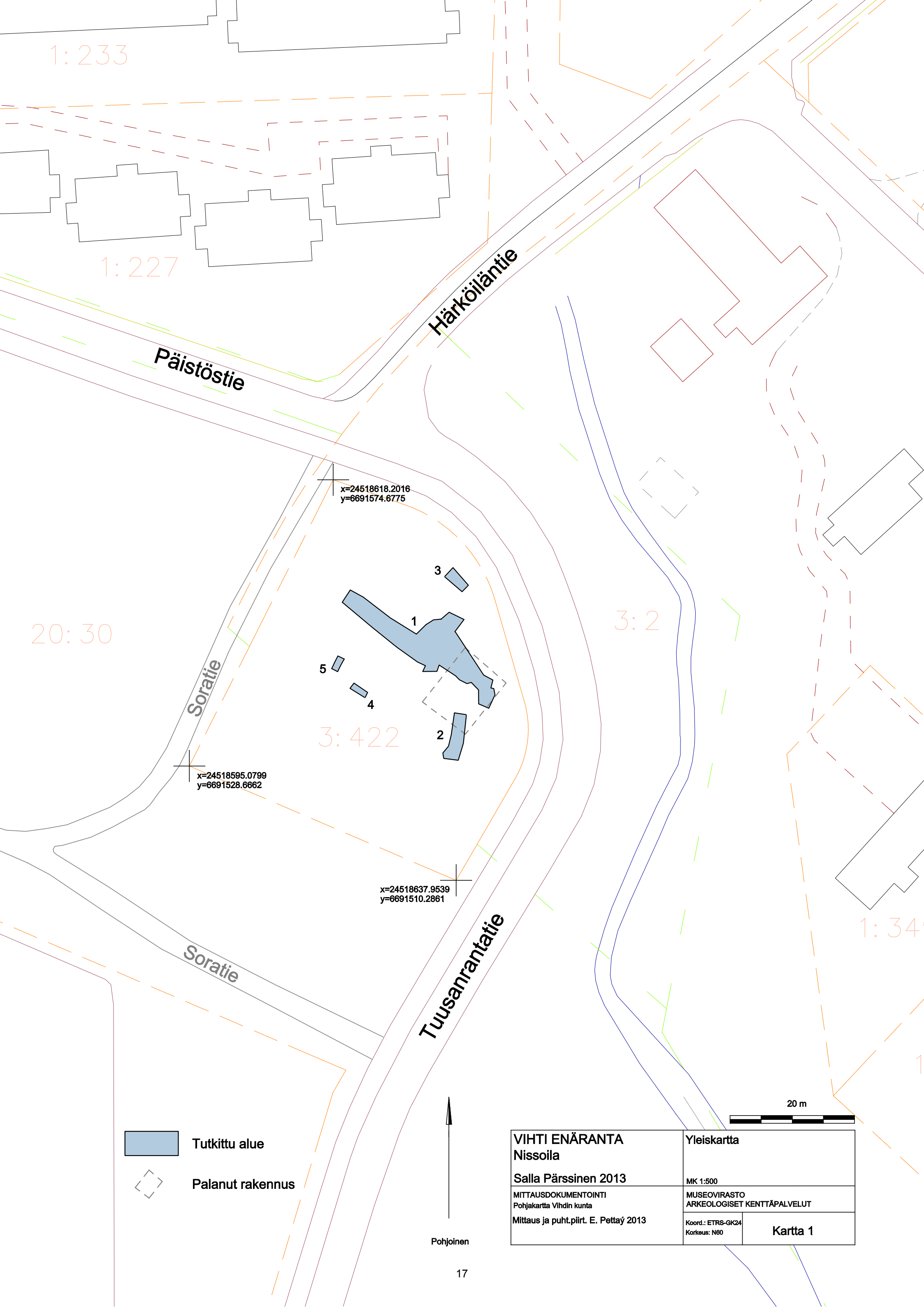
Digikuvaluettelo

Kuvat S. Pärssinen

Kuvan numero	Pvm	Aihe
AKDG3255:1	9.7.2013	Yleiskuva Vihdin Enärannan Nissoilan kylätontista. Kuvattu pohjoisesta.
AKDG3255:2	9.7.2013	Yleiskuva Vihdin Enärannan Nissoilan kylätontista. Kuvattu idästä.
AKDG3255:3	8.7.2013	Kaivannon 1 kivirivi (R1) kuvattuna lännestä.
AKDG3255:4	8.7.2013	Apulaistutkija Eeva Pettaý puhdistaa kaivannon 1 yksikköä 2. Kuvattu pohjoisesta.
AKDG3255:5	8.7.2013	Kaivinkone avaa kaivantoa 1. Kuvattu pohjoisesta.
AKDG3255:6	8.7.2013	Tutkimusavustaja Päivi Jantunen puhdistaa kaivantoa 1. Kuvattu lännestä.
AKDG3255:7	10.7.2013	Rakenne 4 kuvattuna etelästä.
AKDG3255:8	11.7.2013	Yksityiskohta rakenteesta 4. Kuvattu etelästä.
AKDG3255:9	10.7.2013	Rakenteet 4 (edessä) ja 3 (taustalla) kuvattuna idästä.
AKDG3255:10	10.7.2013	Rakenteet 3 (vasemmalla) ja 4 (oikealla) kuvattuna etelästä.
AKDG3255:11	10.7.2013	Apulaistutkija Eeva Pettaý piirtää rakennetta 3. Kuvattu lännestä.
AKDG3255:12	11.7.2013	Rakenne 3 kuvattuna pohjoisesta.
AKDG3255:13	11.7.2013	Kaivausalue. Nissoilan tilan tonttia etelästä kuvattuna.
AKDG3255:14	11.7.2013	Nissolan päärakennus lounaasta kuvattuna.

Karttaluettelo

Nro	Kartta	Mk
1	Yleiskartta	1:500
2	Alueet ja vaaitukset	1:100
3	Alue 1, dokumentointitaso 1	1:50
4	Alue 1, dokumentointitaso 2	1:50
5	Alue 1, dokumentointitaso 3	1:50

1:233

1:227

Päistöstie

Härköiläntie

20:30

Soratie

x=24518618.2016
y=6691574.6775

3:2

3:422

x=24518595.0799
y=6691528.6662

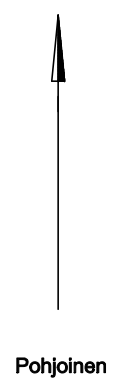
x=24518637.9539
y=6691510.2861

Tuusanrantatie

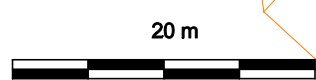
Soratie

1:34

- Tutkittu alue
- Palanut rakennus

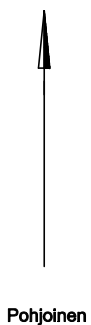
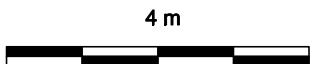
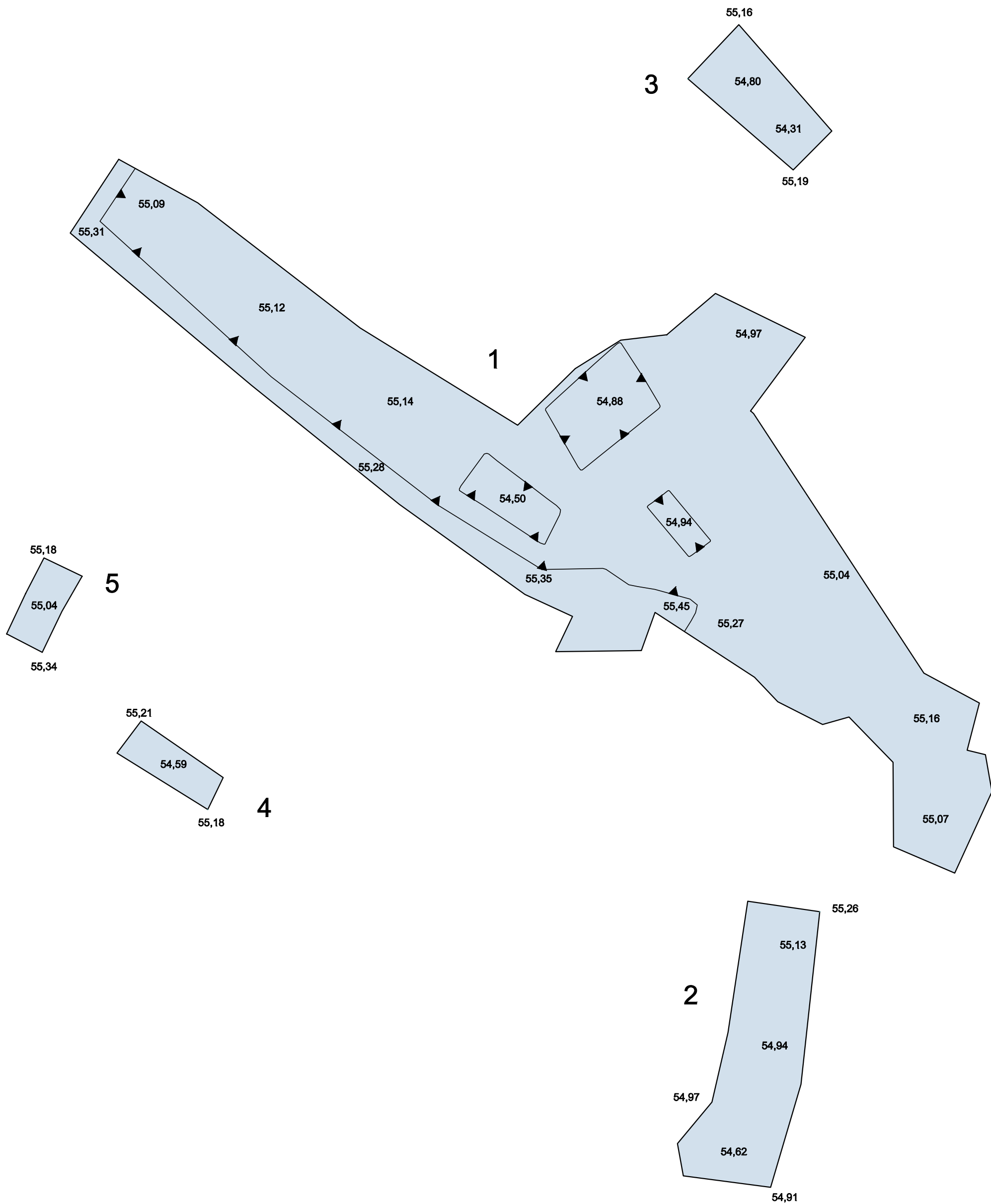

Pohjoinen

20 m

VIHTI ENÄRANTA Nissoila Salla Pärssinen 2013 MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Vihdin kunta Mittaus ja puht.piirt. E. Pettäy 2013		Yleiskartta MK 1:500 MUSEOVIKASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	
		Koord.: ETRS-GK24 Korkeus: N60	Kartta 1

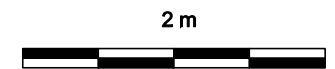
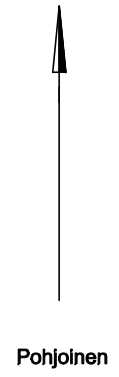

VIHTI ENÄRANTA		Alueet ja vaatukset	
Nissoila			
Salla Pärssinen 2013		MK 1:100	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Vihdin kunta		MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	
Mittaus ja puht.piirt. E. Pettay 2013		Koord.: ETRS-GK24 Korkeus: N60	Kartta 2

- Y1 Palokerros
- Y2 Vaalea hieno hiekka
- Y3 Harmaa savi ja purkujäte
- Y4 Harmaa savi

- R3 Kivi- ja puurakenne (kivijalka)
- R4 Puurakenne (lattia)
- R5 Laastikerros
- R6 Kivirakenne (uuni)

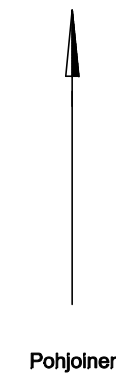
- KK Koekuoppa
- Puu
- Palanut puu
- Kivi

VIHTI ENÄRANTA		Alue 1	
Nissoila		Dokumentointitaso 1	
Salla Pärssinen 2013		MK 1:50	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Vihdin kunta		MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	
Mittaus ja puht.piirt. E. Pettäy 2013		Koord.: ETRS-GK24 Korkeus: N60	Kartta 3

Y1 Palokerros	R3 Kivi- ja puurakenne (kivijalka)	KK Koekuoppa
Y2 Vaalea hieno hiekka	R4 Puurakenne (lattia)	Puu
Y4 Harmaa savi	R5 Laastikerros	Palanut puu
Y5 Puhdas pohjamaa (savi)	R6 Kivirakenne (uuni)	Kivi
		Tiilimurska

VIHTI ENÄRANTA		Alue 1	
Nissoila		Dokumentointitaso 3	
Salla Pärssinen 2013		MK 1:50	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Vihdin kunta		MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	
Mittaus ja puht.piirt. E. Pettäy 2013		Koord.: ETRS-GK24 Korkeus: N60	Kartta 5

Luettelo poistetuista löydöistä

Liite 1

Luetteloinut Päivi Jantunen

Nro	Alue	Y/R	Laji	Materiaali	Kuvaus	Kpl	Paino g	Mitat mm
1	1	Y1/R6	Saviastian pala	Punasavi	Reunapala. Sisäpinta murtunut pois.	1	10,4	
2	1	Y1/R6	Liitupiipun katkelma	Valkosavi	Koristelematon varren katkelma.	1	4,9	
3	1	Y1/R6	Lasiastian pala	Lasi	Reuna- ja pohjapala, massa kirkas, jossa ilmakuplia.	2	7,4	
4	1	Y1/R6	Lasiastian pala	Lasi	Kylkipaloja, massa kirkas. Rihlauskoristelua.	2	2,8	
5	1	Y1/R6	Tasolasin pala	Lasi	Ikkunalasin paloja, massa vihreä. Kolmessa palassa reuna retusoitu.	6	12,1	paksuus 1-2
6	1	Y1/R3	Hioinkiven katkelma			1	192,6	40x170, paksuus 14
7	1	Y2	Saviastian pala	Punasavi	Kylkipala, sisäpinnalla tummanruskea lyijylasite.	1	13,5	
8	1	Y3	Nappi	Kupariseos	Pyöreä, kupera nappi. Koristeluna ympyrä, jonka keskellä on reikä tai O-kirjain ja yläpuolella lehdykkä.	1	4,4	halkaisija 22, paksuus 1-2
9	1	Y3	Saviastian pala	Fajanssi	Reunapala.	1	6,5	
10	1	Y3	Esineen katkelma		Kulmikkaan kiviesineen katkelma, jossa on porattu reikä	1	211,3	paksuus 17
11	1	Y3	Piin pala	Pii		1	9,3	
12	1	R4	Saviastian pala	Fajanssi	Reuna- ja pohjapala.	2	5,1	paksuus 3
13	1	R4	Saviastian pala	Punasavi	Reunapala, sisäpinnalla tummanruskea lyijylasite.	1	7,3	
14	1	R4	Liitupiipun katkelma	Valkosavi	Koristelematon varren katkelma.	1	2,4	
15	1	R4	Lasiastian pala	Lasi	Pohjapala, massa kirkas.	1	10,5	
16	1	R4	Lasiastian pala	Lasi	Kylkipaloja, massa kirkas. Rihlauskoristelua.	2	8,5	
17	1	R4	Rautanaula	Rauta		6	54,0	
18	4		Saviastian pala	Fajanssi	Siniharmaa siirtokuvakoristelu: tulivuoren huippu, joka tupruttaa savua.	1	3,7	
19	5		Saviastian pala	Posliini	Kahvikupin reunapala, korva, jossa on kaksi nystyrää, vaaleanpunaista viivakoristelua (yksi viiva reunassa ja kuuden viivan rypäs kyljessä).	1	8,3	

Nro	Alue	Y/R	Laji	Materiaali	Kuvaus	Kpl	Paino g	Mitat mm
20	1	Y1/R4	Luu		Eläinten luita (muun muassa 3 hammasta).	8	36,4	
21	1	Y1/R6	Luu		Eläinten luita.	18	54,9	

Kuvataulu poistetuista löydöistä

Vihti Enäranta Nissoila 1000014517

Kuvat Päivi Jantunen

Löytönumerot 1-5. Alue 1: R6, yksikkö 1.

Löytönumero 6. Alue 1: R3, yksikkö 1.

Löytönumero 7. Alue 1, yksikkö 2.

Löytönumerot 8-11. Alue 1, yksikkö 3.

Löytönumerot 12-17. Alue 1: R4.

Löytönumerot 18-19. Alueet 4 ja 5.